

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Йордан Иванов УЗУНОВ,
Член на Научното жури, назначено със ЗАПОВЕД № 80/26.09.2025 г.
на Директора на ИБЕИ-БАН,
за защита на дисертационния труд на тема:
**“ТАКСОНОМИЧНА РЕВИЗИЯ НА РОД *GYRODACTYLUS*
(MONOPISTHOCOTYLA: GYRODACTYLIDAE) ПО СЛАДКОВОДНИ РИБИ В
БЪЛГАРИЯ“**, представен от

НИНА ВЕНЧЕВА ВАНЧЕВА,
редовен докторант по докторска програма „Паразитология и хелминтология“,

Докторантката Нина Венчева Янева бе зачислена през 01.09.2016 год. с тема на дисертацията: *“Таксономична ревизия на род Gyrodactylus (Monopisthocotyla: Gyrodactylidae) по сладководни риби в България“* (професионално направление: 4.3. Биологически науки, област на висше образование: 4. Природни науки, математика и информатика“, към изследователска група “Таксономия, еволюция и екология на хелминтите“, секция “Биоразнообразие и екология на паразитите“, отдел “Животинско разнообразие и ресурси“ на ИБЕИ-БАН, с научен ръководител проф. д-рн Бойко Божидаков Георгиев и научен консултант гл. ас. д-р Анелия Борисова Бобева, със срок на обучението до 31.08.2019 г.

За времето на своята докторантура, тя е изпълнила изцяло своя индивидуален план, като е участвала активно в научно-изследователската и научно-приложната дейност на изследователската група, респ. на секцията и отдела. За срока на обучение е натрупала общо кредити 306 точки (изискуем минимум 250 т.). Тази сума реално е по-висока, тъй като не включва излязлата напоследък от печат нова статия в научно издание с IF. Участвала е със собствен принос в доклади, представени пред две научни прояви - едната у нас (2024), другата в чужбина (2019, Сев.Македония).

Дисертационният труд е изготвен при пълно съобразяване с изискванията на Правилника на ИБЕИ, съответно с националната и академичната нормативна уредба. Избраната форма е представяне на вече публикувани авторски резултати от проучването върху важна за стопанската практика група рибни паразити от рода *Gyrodactylus* von Nordman, 1832 (*Monopisthocotyla: Gyrodactylidae*), изследвани в наши сладководни обекти. Тези резултати са изнесени/докладвани в три научни статии, публикувани в издания с IF и два научни доклада. Изследванията на докторантката докладват резултати от проучване върху нови за страната ни рибни паразити, вероятно привнесени със зарибителен материал или по други вектори на разпространение на чужди за нашата фауна рибни видове. Освен

тяхното описание, в последната ѝ публикувана статия се прави и съществена ревизия на рода *Gyrodactylus* от сладководни обекти у нас.

Целта на изследването е била: да характеризира видовия състав, разпространението и гостоприемниковата специфичност на видовете от рода *Gyrodactylus* от сладководните риби в България. Изпълнени са следните изследователски задачи:

1). Ревизия на наличните материали от *Gyrodactylus* от България в Хелминтологичната колекция на ИБЕИ-БАН (морфологично изследване).

2). Целенасочено събиране на нови материали и допълване на сведенията за морфологията на видовете със съвременни подходи.

3). Секвениране на участък от рибозомална ДНК (ITS1–5.8S–ITS2), утвърден в съвременната литература като основна бар-кодова секвенция за групата (само върху новосъбран материал)

За целите на дисертацията са ползвани материали от Хелминтологичната колекция на ИБЕИ-БАН, както и новосъбрани материали от сладководни риби (2017-2024); общо 296 препаратата, съдържащи 325 индивида. Тези материали произхождат от над 30 пункта, предимно речни станции. Материалите от стоящи водни тела/обекти са изключително от ез. Сребърна. Обследвани са общо 26 рибни вида, повечето циприниди, но и представители от други семейства. Ползвани са съвременни аналитични методики, вкл. ДНК-секвениране.

На основата на проведеното изследване са формулирани следните основни резултати и изводи:

1) Установява се актуалният брой на видовете от род *Gyrodactylus* по сладководните риби в България, който към момента наброява 29. Не се потвърждава наличието у нас на редица видове като *G. carassii*, *G. cernuae*, *G. elegans*, *G. gobioninum*, *G. hronosus*, *G. kherulensis*, *G. longiradix*, *G. markewitschi*, *G. matovi*, *G. pannonicus*, *G. rarus* и *G. sedelnikowi*, детерминирани в миналото.

2) Най-често срещаният вид от род *Gyrodactylus* в България е *G. prostrae* (намерен по 4 вида риби в 8 находища), следван от *G. sprostonae* (известен от 4 вида-гостоприемници от 4 находища).

3) Най-богатият на гиродактилуси вид сладководна риба в България е *C. carpio* (6 вида), следван от *G. gobio* (5 вида).

4) Установява се, че публикуваната информация за всеки от видовете *Gyrodactylus gobii*, *G. laevis*, *G. markewitschi* и *G. medius* от България представлява сбор от данни за различни видове, които при разработката на материалите не са били разграничавани.

5) В събраните материали преобладават видове от род *Gyrodactylus* от стопански значими видове риби като *C. carpio*, *C. carassius*, *S. cephalus* и *S. trutta*, които за изследвани по-пълно. Видовете риби с по-малко стопанско значение са изследвани по-слабо и може да се очаква установяване на допълнителни видове от род *Gyrodactylus* по тях.

6) Навлезлите в страната чужди видове риби като *Ameiurus melas* и *Perccottus glenii*, привнесени вероятно със зарибителен материал или по други вектори на разпространение, са привнесли специфичните си видове моногенеи. Докладват се резултати от проучване прави и съществена ревизия на рода *Gyrodactylus* от сладководни обекти у нас.

Основните резултати са убедителни; те са натрупани в хода на интензивна полева и лабораторна/камерална работа и с коректно прилагане на избраните методики; преминали са и оценката на рецензентите на тук обсъжданите научни статии. Приносите са добре формулирани и адекватни на получените резултати. За тяхната актуалност говори и фактът, че в периода 2019-2025 са публикувани в три научни труда и два доклада пред национални и международни научни прояви, които съдържат основните резултати от разработваната дисертация.

Заключение: Представеният от докторантката Нина Венчева Янева дисертационен труд на “Таксономична ревизия на род *Gyrodactylus* (*Monopisthocotyla*: *Gyrodactylidae*) по сладководни риби в България“ покрива напълно изискванията за присъждане на ОНС “Доктор“ по Хидробиология със своята доказана актуалност, обхватност и приложен характер.

Убедено призовавам почитаемото Научно жури да гласува **ЗА** присъждане на тази степен на докторантката Нина Венчева Янева.

Проф. д-р Й. Узунов,
Член на Научното жури